

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АҚША-КРЕДИТ САЯСАТЫНЫҢ 2011 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Кіріспе

Әлемдік экономикалық дағдарыс көптеген елдердің орталық банктерінің ақша-кредит саясатына айтарлықтай әсер етті және ақша-кредит саясатының құралдарды пайдалануына белгілі бір өзгерістер енгізді.

2009 жылдың екінші жартысынан бастап әлемдік экономика ғаламдық қаржы дағдарысынан кейінгі қайта қалпына келу барысының алғашқы сатыларының бірінде болып отыр. ХВҚ болжамына сәйкес әлемдік экономиканың өсуі 2010-2011 жылдарда 4,5% шегінде деп бағаланып отыр. Соған қарамастан қайта қалыпқа келу ауқымы әр елде әр басқа. Дамыған елдердің көпшілігінде экономикалық белсенділік қалыпты күйінде қалып отыр, ал ірі дамушы елдерде ЖІӨ аздап қана өсіп отыр. Экономикасы дамыған елдердегі ЖІӨ-нің өсуі 2010-2011 жылдары 2,5% деңгейінде, дамушы елдерде шамамен 6,5% деңгейінде болады деп күтілуде.

Қалыпты экономикалық белсенділікті, экономикалық өсудің қайта қалпына келуінің тұрақтылығына қатысты жоғары белсенділікті және негізгі дамыған елдердегі шектеулі инфляциялық қысымды назарға алсақ, бұл елдердің орталық банктері өктем ақша-кредит саясатын жүргізуді жалғастыруда. Атап айтқанда, АҚШ-тың Федералды резервтік жүйесінің пайыздық ставкасы 2008 жылғы желтоқсаннан бастап рекордтық төмен деңгейде қалып отыр. Еуропа Орталық Банкінің пайыздық ставкалары да соңғы 1,5 жыл бойына өзгеріссіз қалуда.

Екінші жағынан, экономиканың өсуінің қалыпқа келуі инфляцияның көтерілуімен қатар жүретін негізгі дамушы елдердің орталық банктері ақша-кредит саясатын қатаңдатуға кірісті. Мәселен, Қытай, Оңтүстік Корея, Малайзия, Үндістан секілді елдердің орталық банктері өздерінің пайыздық ставкаларын көтеру жөнінде шешімдер қабылдады.

Орта мерзімді кезеңде мемлекеттік органдардың қызметі қаржы қызметін реттеу жүйелерін қайта ұйымдастыруға, ғаламдық экономиканың теңгерімді өсуін қалпына келтіруге және тұрақтырақ экономикалық өсуді қамтамасыз етуге бағытталатын болады.

Жалпы алғанда 2010 жылды нарық субъектілері мен экономикалық өсудің фазасына кіру арасындағы шаруашылық қатынастардың бір қалыпты және үдемелі қалыпқа келу кезеңі деп атауға болады.

1. Қазақстан Республикасының 2010 жылғы макроэкономикалық дамуы және ақша-кредит саясаты

1.1 2010 жылғы макроэкономикалық даму

2010 жылы Қазақстан Республикасының экономикасы дамудың айтарлықтай жоғары қарқынын көрсетті. Мәселен, ЖІӨ-нің 2010 жылғы 9 айдағы өсуі 7,5% құрады. Бағалаулар бойынша, 2010 жылдың қорытындылары бойынша ЖІӨ-нің нақты өсуі шамамен 7% құрайтын болады.

2010 жылдың 9 айында төлем балансының ағымдағы операцияларының шоты 4,7 млрд. АҚШ долл. (немесе ЖІӨ-нің 5%) профицитпен қалыптасты. Қазақстанға келетін тікелей шетелдік инвестициялардың келуі жалғасуда, олардың көлемі 2010 жылғы 9 айдың қорытындылары бойынша 8,2 млрд. АҚШ долл. құрады.

2010 жылғы қарашаның қорытындылары бойынша жылдық инфляция 7,7% деңгейінде (2009 жылы желтоқсанда – 6,2%) қалыптасты.

Инфляцияның 2010 жылғы өсуінің негізгі факторлары экономикадағы сұраныс пен ұсыныстың те болмауымен, негізінен:

- бюджеттен берілетін жалақының, әлеуметтік жәрдемақылардың және зейнетақылардың көтерілуінен жиынтық сұраныстың 2010 жылы 25%-ға кеңеюімен;

- әлемдік тауар нарықтарындағы тұрақсыз ахуалдың сақталуымен, атап айтқанда, ауа-райының қолайсыз болуына байланысты болды, ол әлемдік нарықта бидайға, дәнді-дақылдарға және т.б. ұсыныстың қысқаруына және осы тауарларға деген бағаның өсуіне әкеп соқты.

Қазақстан Республикасының төлем жүйелері ел аумағында ақша төлемдері мен аударымдарын уақтылы жүргізуді қамтамасыз етеді және қауіпсіздік және тиімділік деңгейінің жоғары болуымен сипатталады. 2010 жылдың 11 айында Қазақстан Республикасының төлем жүйелері арқылы 169,4 трлн. теңге сомаға 27,0 млн. транзакция жүргізілді, бұл алдыңғы жылдың осындай кезеңіндегі деңгейден тиісінше 15,8% және 18,7% жоғары.

Белгіленген бағдарларға қол жеткізу шеңберінде Қазақстан Республикасының ақша-кредит саясаты теңдестірілген сипатта болды. Ол ақша ұсынысын төмен деңгейде ұстап тұрумен қатар жүрді. Ақша массасы өсуінің қарқыны 2010 жылғы 10 айдың қорытындылары бойынша 15,7% құрап, ақша базасы 2010 жылғы қаңтар-қарашада 3,2%-ға тарылды.

2010 жылы банк жүйесіндегі депозит базасының өсуі байқалды. Мәселен, резиденттер депозиттерінің көлемі 2010 жылдың 11 айында 13,3%-ға 7451,3 млрд. теңгеге дейін көтерілді, бұл ретте заңды тұлғалардың депозиттері 13,4%-ға, жеке тұлғалардікі 13,2%-ға өсті. 2010 жылдың 11 айында шетел валютасындағы депозиттер 8,1%-ға 2640,6 млрд. теңгеге дейін төмендеді, шетел валютасындағы депозиттер 30,0%-ға 4810,7 млрд. теңгеге дейін ұлғайды.

Банктерді қорландыру, қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету және депозиторлардың мүдделерін қорғау базасын қалыптастыру кезінде ішкі қаржы көздерінің тұрақтылығын көтеру мақсатында 2010 жылғы қыркүйекте

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ-н ірілендіруді 11 млрд. теңгеге ұлғайтты. «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ-ның жарғылық капиталы енді 121 млрд. теңгені құрайды. Бұл шара банктердегі халықтың да, заңды тұлғалардың да депозиттерінің одан әрі тұрақты өсуіне ықпал ететін болады.

Банктердің экономиканы кредиттеуінің жалпы көлемі 2010 жылғы 11 айда 2%-ға төмендеп, 7494,6 млрд. теңгені құрады. Бұл ретте шетел валютасындағы кредиттеу 7,9%-ға 4255,6 млрд. теңгеге дейін ұлғайды, ал шетел валютасындағы кредиттеу 12,5%-ға 3238,9 млрд. теңгеге дейін төмендеді.

Осылайша, Қазақстан Республикасының қаржы нарығындағы ахуалдың тұрақтануы банк секторының кредиттік белсенділігінің жандануымен қатар жүрген жоқ, экономиканың кредиттер бойынша берешегінің көлемі аздап төмендеді. Бұл банктердің портфеліндегі сапасыз кредиттердің жоғары деңгейімен, капиталдың ішкі және сыртқы нарықтарындағы сақталып отырған тәуекелдермен, нақты сектор және халық тарапынан кредиттер бойынша төлем қабілетінің белгісіз перспективаларымен байланысты болды. 2011 жылы «нашар» кредиттерді ішінара есептен шығаруға байланысты кредиттік белсенділіктің жылдам өсуі күтілмейді.

1.2 Қазақстан Республикасының 2010 жылғы ақша-кредит саясаты

2010 жылы елімізде бағалардың тұрақтылығын қамтамасыз ету және жылдық инфляцияны 6-8% шегінде ұстап тұру Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің негізгі мақсаты болды.

Қазақстан Республикасы ақша-кредит саясатының шаралары еліміздің тұтыну нарығындағы тұрақтылықты сақтап қалуға мүмкіндік берді. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бағасы бойынша жылдық инфляция 2010 жылдың қорытындысы бойынша 6-8% шегінде белгіленген мақсатты дәліздің жоғарғы шегіне жақын қалыптасады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің шаралары, сондай-ақ қазақстандық экспорттың негізгі баға ұстанымына қолайлы баға конъюнктурасы ішкі валюта нарығындағы тұрақты ахуалдың сақталуына ықпал етті. Осындай жағдайларда 2010 жылғы 5 ақпаннан бастап Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі теңге бағамы ауытқуларының дәлізін кеңейтті: 150 теңге/доллар (+)10% немесе 15 теңге, (-)15% немесе 22,5 теңге. Бұл дәліз 2011 жылғы 20 наурызға дейін деп белгіленді.

2010 жыл ішінде теңгенің АҚШ долларына қатысты айырбастау бағамы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ішкі валюта нарығына барынша аз қатысуымен, берілген дәліз шеңберінде қалды. Бұл ретте ұлттық валютаның нығаю үрдісі байқалды.

2010 жылы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің пайыздық ставкаларының дәлізі өзгеріссіз қалды. Жыл бойына осы дәліздің жоғары шегі болып табылған ресми қайта қаржыландыру ставкасы 7,0% деңгейінде

сақталды. Банктерден тартылатын депозиттер бойынша, ақша нарығындағы қысқа мерзімді ставкалар дәлізінің төменгі шегі болып табылатын ставка 7 күндік депозиттер бойынша 0,5% және айлық депозиттер бойынша 1,0% құрады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің банкаралық нарықтағы басымдықпен қатысуын ескере отырып, нарықтың осы бөлігіндегі нарықтық қатынастар Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ставкалары дәлізінің төменгі шегіне жақын шектерде қалды, бұл, көбіне, нарыққа қатысушылардың төмен белсенділігімен және өтімділіктің шектен тыс болуымен байланысты болды.

Ақша нарығындағы қысқа мерзімді өтімділікті Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі қысқа мерзімді ноталарды шығару және банктерден депозиттер тарту арқылы реттеді. Пайыздық ставкалардың ең төменгі деңгейге дейін төмендеуіне қарамастан банктер тарапынан осы құралдарға деген сұраныс жыл бойына жоғары деңгейде қалды. Соның нәтижесінде банктер Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде резервтерінің көлемін айтарлықтай ұлғайтты.

Сыртқы берешектерін қайта құрылымдау барысындағы жекелеген банктердің сұратуы бойынша Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі олардың ағымдағы өтімділігіне қолдау көрсету үшін қайта қаржыландыру заемдарын берді. Бұл операциялардың мерзімдері 1 айдан аспады.

Ең төменгі резервтік талаптардың тетіктері, сондай-ақ олардың нормативтері 2010 жылы өзгерген жоқ. Банктерге қойылатын ең төменгі резервтік талаптардың нормативтері ішкі міндеттемелер бойынша 1,5% және басқа міндеттемелер бойынша 2,5%, борышты қайта құрылымдау барысындағы банктер үшін осы банктердің барлық міндеттемелері бойынша 0% құрады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дағдарысқа қарсы шараларының, сондай-ақ әлемдік шикізат нарықтарындағы қолайлы ахуалдың арқасында 2010 жылы елдегі экономикалық өсудің қалпына келуі жалғасты. Бұл ретте орта мерзімді перспективада ЖІӨ-нің өсу қарқындары қалыпты болатын болады. Сонымен қатар әлемдік экономиканың дамуына қатысты белгісіздік те азаяды деп күтілуде.

2. Қазақстан Республикасының экономикасы дамуының 2011-2013 жылдарға арналған сценарийлік нұсқалары

Жүйелі және теңдестірілген саясатты әзірлеу мақсатында Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі кейінгі 3 жылға арналған орта мерзімді болжамдарды есепке ала отырып, Қазақстан Республикасының ақша-кредит саясатының бір жылға арналған негізгі бағыттарын әзірлеуге шешім қабылдады.

Көрсетілген сценарийлер Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуының 2011-2015 жылдарға арналған болжамын

қалыптастыру кезіндегі Қазақстан Республикасы Үкіметінің бағаларымен қатар жүретін және келісілген болып табылады.

Қазақстан Республикасының экономикасына ықпал ету дәрежесін ескере отырып, 2011-2013 жылдарға арналған ақша-кредит саясатын әзірлеу кезінде сцеранийлік нұсқаларға бөлудің негізгі критерийімен мұнайдың әлемдік бағаларының орташа жылдық деңгейі айқындалды. Макроэкономикалық ахуалдың дамуының үш сценарийі қарастырылатын болады, олар мұнай бағасы деңгейінің бір баррель үшін 35, 65 және 80 АҚШ доллары болуын көздейді.

Қазақстан Республикасы ақша-кредит саясатының негізгі көрсеткіштерінің болжамдары төлем балансының¹ болжамдарына негізделген, олар айтарлықтай консервативті болып табылады (1-кесте).

1-кесте.

Нақты ЖІӨ-нің және төлем балансы көрсеткіштерінің 2011-2013 жылдардағы 3 сценарий бойынша болжамы

	2011			2012			2013		
	35	65	80	35	65	80	35	65	80
ЖІӨ-нің нақты өсуі, %	-0,5	3,1	4,7	0,9	3,3	4,9	1,9	3,5	5
Ағымдағы шот, ЖІӨ-ге %-бен	-7,2	0,9	1,6	-5,8	1,5	1,5	-4,7	1,9	1,4
Төлем балансы, ЖІӨ-ге %-бен	-1,9	2,8	2,6	-0,4	1,9	1,8	-1,8	2,2	0,6

Барлық үш сценарий бойынша да бюджеттен төленетін зейнетақылардың, жәрдемақылардың, жалақылардың және басқа да әлеуметтік төлемдердің 2011 жылы жоспарлы көтерілуі назарға алынды. Бұл көтеру экономикадағы жиынтық сұранысқа сәйкес келетін деңгейде жиынтық ұсынысты ұстап тұру бөлігінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің тарапынан тиісті шаралар қолдануды талап етеді.

Банктердің «нашар» кредиттерді есептен шығаруына қатысты айқын емес перспективалардың кесірінен экономикаға берілген кредиттердің динамикасы мен көлемдері туралы болжам жасап, баға беру мүмкін болмай отыр. 2011 жылы кредиттерді өтеу және «нашар» кредиттерді есептен шығару көлемдері жаңа кредиттер беру көлемдерін өтейтін болады деп болжануда. Соған байланысты 2011 жылы экономиканың кредиттер бойынша берешегінің тұрақты деңгейі күтіледі, ал 2012-2013 жылдары оның жылына 10%-ға өсуі туралы болжам жасалған болатын.

¹ 2011-2013 жылдарға арналған төлем балансы бойынша болжамды жасаған кезде Қазақстан Республикасы министрліктері мен ведомстволарының 2010 жылғы қыркүйектің аяғындағы ірі жобаларға шетелдік инвестициялардың түсуіне қатысты ұсыныстары мен күтулері де ескерілген болатын.

2011 жылы инфляциялық аяның ағымдағы деңгейде сақталуы күтіледі. Бұл 2011 жылы инфляцияның өсуінің негізгі тәуекелдері болып 2010 жылы орын алған факторлардың қала беруімен байланысты.

Бұл ретте 2011 жылы монетарлық факторлардың Қазақстан Республикасындағы инфляциялық үдерістердің қалыптасуына ықпалы 2010 жылдағы сияқты ең аз болады.

2011-2013 жылдары Қазақстан Республикасы экономикасы дамуының барлық сценарийлері іске асырылған кезде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің негізгі мақсаты бағаның тұрақтылығын қамтамасыз ету болып табылады, бұл инфляцияны 6,0-8,0% дәлізінде ұстап тұруды көздейді.

Бірінші сценарийді іске асырған кезде кейіннен 2013 жылы экономиканың 2%-ға дейін нақты өсуін қалпына келтіру арқылы 2011 жылы Қазақстан экономикасының шамалы қысқаруы күтіледі.

Осы сценарий аясында іскерлік белсенділіктің төмендеуі, жиынтық сұраныстың қысқаруы, төлем балансы көрсеткіштерінің нашарлауы және ақша сұранысының төмендеуі күтіледі.

Экономиканың ақшаға сұранысының төмендеуі 2011 жылы ақша ұсынысының қысқаруымен қатар жүреді. 2012-2013 жылдары ақша ұсынысы біршама ұлғаяды, алайда оның өсу қарқыны шектеулі болады.

Ақша ұсынысының әр бағыттағы динамикасы монеталандыру деңгейінің шамалы төмендеуіне ықпал етеді (1-қосымша).

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бағалауы бойынша бұл сценарийді іске асыру мүмкіндігі барынша төмен.

Екінші сценарийді іске асырған жағдайда мұнайдың бағасы бірінші сценариймен салыстырғанда жоғары, бірақ 2010 жылғы қалыптасқан нақты деңгейден төмен болады. Нәтижесінде, 2011-2013 жылдары Қазақстан экономикасының өсу қарқыны 2010 жылмен салыстырғанда баяулайды.

2011-2013 жылдары капиталмен және қаржымен операциялардың шоты оң болып сақталады. Алайда, болжамдық кезеңнің аяғында таза әкелу негізінен ірі мұнай-газ жобаларына, егер осы жобаларда жаңа жұмыс жобасы іске асырыла бастамаса, тікелей шетел инвестицияларының жалпы келіп түсуінде қажеттіліктің төмендеуі есебінен қысқарады.

Осының аясында 2011-2013 жылдары ағымдағы шот пен жалпы төлем балансы оң болады деп күтілуде.

Ақша ұсынысының кеңею қарқыны 2011-2013 жылдардағы нақты ЖІӨ өсуінің қарқынына сәйкес келеді. Бұл ретте экономикалық өсудің оң динамикасымен қатар жүретін анағұрлым қолайлы макроэкономикалық жағдай монеталандыру деңгейінің өсуіне әсер етеді (1-қосымша).

Үшінші сценарийге сәйкес 2011-2013 жылдары Қазақстандағы экономикалық өсудің қарқыны алдыңғы сценарийлерге қарағанда анағұрлым жоғары деңгейде болады деп күтіледі.

Алдыңғы сценариймен салыстырғанда республикалық бюджетке экспорттық кірістердің анағұрлым жоғары деңгейі және трансферттің нақты көлемі кезінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Қорының шетелдік активтерінің өсу қарқыны жылдамдатылады. Бұл алдыңғы сценариймен салыстырғанда капиталмен және қаржымен операциялар шоты бойынша әкетудің ұлғаюына ықпал етеді.

3-сценарий шеңберінде алдыңғы сценарийге қарағанда анағұрлым жоғары жиынтық сұраныс, оның ішінде импорттық тауарларға жиынтық сұраныс күтіледі. Нәтижесінде, жалпы төлем балансының профициті айтарлықтай қалыпты болады.

Ақшаға деген сұраныс алдыңғы сценариймен салыстырғанда анағұрлым жоғары болады. Бұл ретте 2011 жылы қарқыны 2012-2013 жылдары тұрақты болатын номиналды ЖІӨ елеулі өсуі күтіледі. Нәтижесінде, ақша ұсынысының динамикасы номиналды ЖІӨ динамикасына сәйкес келеді, бұл болжанып отырған кезеңде монеталандырудың өсуін қамтамасыз етеді (1-қосымша).

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Қазақстан Республикасы экономикасы дамуының үшінші сценарийін іске асыруды анағұрлым мүмкін деп санайды, осыларды ескере отырып 2011 жылға арналған ақша-кредит саясаты әзірленді. Келесі жылдарға арналған шаралар 2011 жылдың қорытындысы бойынша нақтыланатын болады.

3. Қазақстан Республикасының 2011 жылға арналған ақша-кредит саясаты

2011 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі баға тұрақтылығын қамтамасыз етуге және қалыптасып отырған макроэкономикалық алғышарттарға бара-бар жылдық инфляцияның төмен деңгейін ұстап тұруға бағытталған ақша-кредит саясатын жүзеге асыруды өз қызметінің басым бағыты деп айқындайды.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ақша-кредит саясатының негізгі мақсатын баға тұрақтылығы деп айқындағанына қарамастан, инфляциялық таргеттеу ұстанымдарына көшу Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ақша-кредит саясатының құралдары ретінде пайыздық ставкалардың тиімділігін көтеруге байланысты анағұрлым ұзақ болашаққа көшіріледі.

Ақша-кредит саясаты құралдарының тиімділігін жетілдіру мен көтеру және қабылданған шаралардың ақша нарығының жай-күйіне ықпалын бұдан әрі күшейту бойынша жұмыс жалғастырылады.

Теңгенің айырбастау бағамы ауытқуының белгіленген дәлізінің қолданысы аяқталған соң, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі басқарылатын өзгермелі валюта бағамы режиміне көшеді. Бұл ұлттық валютаның тұрақтылығымен байланысты, оған әлемдік нарықтағы қазақстандық экспорттың негізгі позицияларына қолайлы баға конъюнктурасы

және төлем балансының жай-күйі ықпал етеді. Орта мерзімді кезеңде теңгенің құнсыздануы үшін түбегейлі алғышарттар жоқ. Оған қоса, экономика дамуының 2 және 3 сценарийлерін іске асыру кезінде төлем балансының оң сальдосына байланысты ұлттық валютаның нығаю мүмкіндігі жоғары.

Бұл ретте басқарылатын өзгермелі валюта бағамы режиміне көшу Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің ұлттық валютаның тұрақтылығын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемеден босатпайды. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің шаралары үнемі өзгеріп отыратын әлемдік конъюнктура жағдайында отандық өндірістің бәсекеге қабілеттілігіне теріс әсер етуі мүмкін ұлттық валютаның нақты бағамының біршама ауытқуларын болдырмауға бағытталады. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі теңге бағамының икемділігін көтеру мақсатында валюталық нарықта өзінің қатысуын бұдан әрі төмендетуге талпынатын болады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің пайыздық саясаты нарық ставкаларын қысқа мерзімді құралдардың ақша нарығында Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ставкаларының дәлізі шеңберінде ұстап тұруға бағытталған. Бұл ретте пайыздық саясатты бұдан әрі іске асыру ставкалар дәлізін тарылтуға бағытталатын болады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің негізгі күш-жігері банктердің өтімділігін алып тастау жүзеге асырылатын ставкалар дәлізінің төменгі шекарасын (Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіде орналастырылатын банктердің депозиттері бойынша ставкалар) анағұрлым икемді реттеуге шоғырландырылады. Оған қоса, ставкалар дәлізінің төменгі шекарасын өзгерту орта мерзімді кезеңге болжанатын инфляцияның динамикасымен айқындалады. Дәліздің ең жоғарғы шекарасы болып табылатын ресми қайта қаржыландыру ставкасы ақша нарығындағы ағымдағы жағдайды және инфляция деңгейін ескере отырып айқындалатын болады.

2011 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі мерзімдері мен шарттарына байланысты Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің операциялары бойынша ставкаларды саралау туралы мәселені қарайды.

Екінші деңгейдегі банктердің Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкідегі қысқа мерзімді ноталары мен депозиттері қаржы нарығындағы сыйақы ставкаларын реттеудің, сондай-ақ банктердің артық өтімділігін айықтырудың негізгі құралдары болып қалады.

Қысқа мерзімді ноталардың эмиссиясы мемлекеттік бағалы қағаздардың қайталама нарығын қолдауға, мерзімі 1 жылға дейінгі қаржы құралдары бойынша қисық кірістілікті қалыптастыруға бағытталады. 2011 жылы ақша нарығындағы өтімділік жағдайы түбегейлі өзгермейді. Осыған байланысты қысқа мерзімді ноталардың айналыс мерзімін қазіргі деңгейде – 3 және 6 ай ретінде қалдыру болжанып отыр.

Қажет болғанда, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі банктердің қысқа мерзімді өтімділігін қолдау үшін қайта қаржыландыру заемдарын береді. Бұл операциялардың мерзімі қысқа болады. Бұл ретте Қазақстан

Республикасының Ұлттық Банкі бұл ресурстарға сұраныстың өсуін күтпейді. Сондай-ақ халықаралық қаржы ұйымдарымен операциялар жүргізу арқылы өтімділікті беру мүмкіндігі қарастырылады.

Банктердің өтімділігін реттеу бойынша құралдардың тиімділігін көтеру мақсатында Қазақстан қор биржасында автоматты РЕПО секторында банктермен тікелей және кері РЕПО операцияларын жүргізуді жаңарту мүмкіндігі қарастырылатын болады.

2011 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ең төменгі резервтік талаптар тетігін жетілдіру, оны қолданудың тиімділігін, негізінен резервтік активтердің құрамын өзгерту бөлігінде көтеру бойынша жұмысты бастайды. Банктің резервтік активтерінің базасынан шетел валютасындағы активтерді алып тастау мәселесі қаралатын болады. Орта мерзімді кезеңде (2012-2013 жылдары) резервтік активтер құрамынан банктердің кассаларындағы қолма-қол ақшаны алып тастау мәселесін қарау да жоспарланып отыр. Банктердің өтімділігімен жағдайдың елеулі нашарлауын болдырмау мақсатында Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ең төменгі резервтік талаптардың нормативтерін төмендету мәселесін қарай алады.

Барлық сценарийлік нұсқалар бойынша инфляция бойынша мақсатқа 6-8% шегінде қол жеткізу ақша-кредит саясатының тиісті шараларымен қамтамасыз етілетін болады. Инфляциялық қысымның күшеюіне әкелуі мүмкін артық ақша ұсынысының ұлғаюы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің айықтыру операцияларының өсуімен қатар жүретін болады.

Қазақстан Республикасының ақша-кредит саясаты қалыптасып отырған макроэкономикалық жағдайға бара-бар болады. Экономикадағы ақша ұсынысы экономиканың өсуіне сәйкес келетін деңгейде сақталады. Қазақстан Республикасының ақша-кредит саясаты банк секторындағы өтімділікті икемді реттеу арқылы кредиттік белсенділікті қайта қалпын келтіру проблемаларын шешу үшін жағдайлар жасайтын болады. Сонымен қатар бұл шаралардың тиімділігі банк секторындағы құрылымдық қайта құруларға байланысты болады.

Қазақстан Республикасының ақша-кредит саясаты, оның ішінде валюта саясаты ықтимал экономикалық пайдаларды да, теріс салдарларды да және Бірыңғай экономикалық кеңістік келісімдері шеңберінде қол жеткізілген уағдаластықтарды іске асырудан туындайтын Қазақстан Республикасының экономикасы үшін тәуекелдерді ескеретін болады.

Қазақстан Республикасының ақша-кредит саясаты Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы болжамдарының орындалуына ықпал ететін болады.

Экономика дамуының анағұрлым қолайлы сценарийлерін (2 және 3 сценарийлер) 2011 жылы іске асырған жағдайда ақша-кредит саясаты кейінгі жылдары осы құжатпен белгіленген негізгі бағыттар шеңберінде жүзеге асырылатын болады. Ақша-кредит саясатының және төлем балансының негізгі

өлшемдері, оның ішінде ақша-кредит саясатының кейінгі жылдарға арналған шаралары 2011 жылдың нәтижелері бойынша нақтыланатын болады.

**АҚША-КРЕДИТ САЯСАТЫНЫҢ 2011 - 2013 ЖЫЛДАРҒА АРНАЛҒАН НЕГІЗГІ
КӨРСЕТКІШТЕРІНІҢ БОЛЖАМЫ**

БІРІНШІ СЦЕНАРИЙ*(кезең соңына)*

	2010	2011	2012	2013
Инфляция, %	7,3	6,0-8,0	6,0-8,0	6,0-8,0
Ресми қайта қаржыландыру ставкасы, %	7,0	6,0	6,0	6,0
Ақша базасы, млрд. теңге	2805	2563	2673	2821
<i>өзгеруі %</i>	<i>14,5</i>	<i>-8,7</i>	<i>4,3</i>	<i>5,5</i>
Ақша массасы, млрд. теңге	8754	7910	8220	8652
<i>өзгеруі %</i>	<i>16,9</i>	<i>-9,6</i>	<i>3,9</i>	<i>5,2</i>
Резиденттердің депозиттері млрд. теңге	7666	6917	7198	7572
<i>өзгеруі %</i>	<i>16,6</i>	<i>-9,8</i>	<i>4,1</i>	<i>5,2</i>
Экономикаға кредиттер, млрд. теңге	7489	7489	7564	7715
<i>өзгеруі %</i>	<i>-2,0</i>	<i>0,0</i>	<i>1,0</i>	<i>2,0</i>
Экономиканы монеталандыру деңгейі %	45,3	44,8	44,5	44,0

ЕКІНШІ СЦЕНАРИЙ*(кезең соңына)*

	2010	2011	2012	2013
Инфляция, %	7,3	6,0-8,0	6,0-8,0	6,0-8,0
Ресми қайта қаржыландыру ставкасы, %	7,0	7,0	7,0	7,0
Ақша базасы, млрд. теңге	2805	3077	3379	3698
<i>өзгеруі %</i>	<i>14,5</i>	<i>9,7</i>	<i>9,8</i>	<i>9,5</i>
Ақша массасы, млрд. теңге	8754	9673	20710	11766
<i>өзгеруі %</i>	<i>16,9</i>	<i>10,5</i>	<i>10,7</i>	<i>9,9</i>
Резиденттердің депозиттері млрд. теңге	7666	8477	9396	10331
<i>өзгеруі %</i>	<i>16,6</i>	<i>10,6</i>	<i>10,8</i>	<i>10,0</i>
Экономикаға кредиттер, млрд. теңге	7489	7489	8238	9062
<i>өзгеруі %</i>	<i>-2,0</i>	<i>0,0</i>	<i>10,0</i>	<i>10,0</i>
Экономиканы монеталандыру деңгейі %	45,3	45,6	46,0	46,2

ҮШІНШІ СЦЕНАРИЙ*(кезең соңына)*

	2010	2011	2012	2013
Инфляция, %	7,3	6,0-8,0	6,0-8,0	6,0-8,0
Ресми қайта қаржыландыру ставкасы, %	7,0	8,0	8,0	8,0
Ақша базасы, млрд. теңге	2805	3316	3710	4132
<i>өзгеруі %</i>	<i>14,5</i>	<i>18,2</i>	<i>11,9</i>	<i>11,4</i>
Ақша массасы, млрд. теңге	8754	10444	11781	13166
<i>өзгеруі %</i>	<i>16,9</i>	<i>19,3</i>	<i>12,8</i>	<i>11,8</i>
Резиденттердің депозиттері млрд. теңге	7666	9161	10358	11589
<i>өзгеруі %</i>	<i>16,6</i>	<i>19,5</i>	<i>13,1</i>	<i>11,9</i>
Экономикаға кредиттер, млрд. теңге	7489	7489	8238	9062
<i>өзгеруі %</i>	<i>-2,0</i>	<i>0,0</i>	<i>10,0</i>	<i>10,0</i>
Экономиканы монеталандыру деңгейі %	45,3	45,8	46,1	46,3

«Қазақстан Республикасы ақша-кредит саясатының 2011 жылға арналған негізгі бағыттары туралы» жобасына келісу парағы

<i>№</i>	<i>Лауазымы</i>	<i>Қолы</i>	<i>Күні</i>	<i>Аты-жөні</i>
1	ҚРҰБ Төрағасының орынбасары			Ақышев Д.Т.
2	Зерттеу және статистика департаментінің директоры			Шайқақова Г.Ж.